

DOI 10.31651/2524-2660-2020-2-19-25
ORCID 0000-0002-1487-2462

ЧЕРКАШИНА Людмила Анатоліївна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки вищої школи,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
e-mail: ljuda_cherk@ukr.net

ORCID 0000-0001-5544-3341

БОРОНА Тетяна Миколаївна,

старша наукова співробітниця науково-дослідного відділу науково- та навчально-методичного
забезпечення мовної підготовки,
Науковий центр мовного тестування навчально-наукового центру іноземних мов,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського
e-mail: ptaxa71@ukr.net

УДК 378.018.8:374.7(045)

**ПРАКТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ
З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ РОБОТИ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ**

У статті наголошено на нагальній потребі у педагогічних кадрах для роботи з дорослими. Проаналізовано літературні джерела з проблеми дослідження. Наведено результати співпраці українських і німецьких науковців щодо розробки проекту «На шляху до запровадження наукової галузі «Освіта дорослих і післядипломна освіта в Україні».

Проаналізовано авторський проект кваліфікаційної характеристики професії (посади) «Андрагог», розроблений О. Аніщенко. Привернуто увагу до чинників, що впливають на зміну парадигм в освіті, а також зміну традиційної моделі навчання на андрагогічну.

Розглянуто концептуальні засади розвитку освіти дорослих, провідні чинники, що впливають на освіту дорослих; існуючі моделі підготовки андрагогів: компетентнісна, когнітивна, людиноцентрована, комунікативна, рефлексивна; авторський курс «Практична андрагогіка», розроблений і впроваджений М. Скрипник.

Схарактеризовано діяльність Центру освіти дорослих Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Висвітлено наукову і практичну діяльність ПООД імені Івана Язюна НАПН України. Представлено статистичні дані з підготовки магістрів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича, НПУ ім. М.П. Драгоманова та ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» за спеціалізаціями «Освіта дорослих», «Андрагогіка», «Основи андрагогіки».

Приділено увагу підготовці магістрів у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Вказано на важливий доробок освітян щодо розробки стандарту вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки. У висновках відстоюється думка щодо обов'язкової вищої педагогічної освіти викладачів, що працюють у державних, приватних ЗВО.

Ключові слова: андрагог; освіта протягом життя; Україна; ЗВО; освітні послуги; освітня програма.

Актуальність дослідження. У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [1], аналітичний записці відділу гуманітарної політики Національного інституту стратегічних досліджень «Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика» [2], Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні [3] наголошено на важливості освіти дорослих і підготовці педагогічних кадрів для роботи з ними.

Проблема постійного навчання це не тільки вплив науково-технічної революції та глобалізаційних процесів, що суттєво позначаються на соціально-економічному розвитку країн світу, а й потреба у кваліфікованих кадрах, здатних навчатися протягом життя, бо саме інвестування в людський капітал приносить найбільший і найвигідніший ефект не тільки людині, а й економіці в цілому. Зазначене питання активізує у суспільстві нагальну потребу в педагогічних кадрах для роботи з дорослими при тому, що ЗВО не зовсім готові до підготовки фахівців для системи неформальної та інформальної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних вчених (О. Аніщенко, С. Архипова, О. Баніт, О. Бодик, Л. Ващенко, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, С. Ізбаш, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Самодумська, М. Скрипник, Т. Сорочан, Л. Тимчук, Т. Шанскова та ін.) порушено проблему підготовки андрагогів в Україні.

Формулювання цілей статті. Узагальнити науково-практичні здобутки вчених щодо підготовки андрагогів у сфері освіти дорослих.

Результати дослідження. Модельний закон про освіту дорослих (нова редакція), прийнятий 07.12.2002 р. 20-му пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД (Постанова N 20-5),

перша – від 06.12.1997 (Постанова N 10-9) визнає навчальну діяльність дорослого «як цілеспрямований процес, за допомогою якого засвоюються нові знання і вміння, розширюється і поглиблюється розуміння життєвих явищ і процесів, збагачуються здатності індивіда і його творчий потенціал». Андрогогіці дано таке тлумачення – це «наука, що вивчає закономірності навчання дорослих» [4].

Вказуючи на прогалини щодо підготовки андрагогів у вітчизняних ЗВО, О. Аніщенко звертає увагу на те, що лише в НПУ ім. М.П. Драгоманова вперше було зроблено набір магістрантів за спеціалізаціями «Андрагогіка» та «Тьюторство» у межах спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи). Зазначимо, що за офіційними даними [5] таких фахівців готували упродовж 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020 навчальних років, тобто зроблено три випуски і буде проводитися набір на 2020/2021 н.р.

У технічному університеті Черкас, педагогічних університетах Житомира, Хмельницька, Мелітополя студентам викладали дисципліни, орієнтовані на освіту дорослих. О. Аніщенко зроблено акцент на діяльності викладачів кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича над українсько-німецьким проектом «На шляху до запровадження наукової галузі «Освіта дорослих і післядипломна освіта в Україні». У рамках даного проекту за наказом МОНУ у 2017 р. велася розробка інтегрованої концепції спеціалізації «Освіта дорослих і післядипломна освіта» у вищих навчальних закладах України і введення її як спеціалізації будь-якої гуманітарної спеціальності. Також науково-педагогічні працівники вищезазначеної кафедри розробляли дисципліни спеціалізації «Освіта дорослих» для студентів першого і другого рівнів вищої освіти.

Дослідницею запропоновано авторський проект кваліфікаційної характеристики професії (посади) «Андрагог» [6, с. 161–162], що містить завдання та обов'язки та аргументовані й чітко визначені кваліфікаційні вимоги. Фактично вони являють собою набір необхідних якостей фахівця у сфері освіти дорослих.

Зазначимо, що завдяки О. Аніщенко та іншим науковцям професія «Андрагог» внесена у Державний класифікатор професій України (ДК 003:2010) наказом № 259 Мінекономрозвитку України від 15.02.2019 під кодом КП 2359.2, що стало важливим здобутком у розвитку освіти дорослих.

С. Ізбаш теж акцентує увагу на проблемі підготовки андрагогів. Дослідниця суголос-

на з іншими науковцями щодо навчання упродовж життя, звертає увагу на чинники, що впливають на зміну парадигм в освіті: 1) потреба у кваліфікованих фахівцях; 2) здорова конкуренція задля отримання вигідної пропозиції від роботодавця; 3) мінливі зміни в соціально-економічних відносинах, швидкий ріст інновацій в науці та техніці. Додамо, що важливу роль відіграє прогрес глобалізації освіти і тому людство має постійно навчатися, опановувати нові знання, оновлювати свої вміння і вдосконалювати навички. Авторка побачила необхідність «конструювання освітнього простору для різних категорій дорослих». Підготовка фахівців для роботи з дорослими, на думку дослідниці, повинна ґрунтуватися на андрагогічному підході, запорукою чого має стати перехід на андрагогічну модель навчання замість традиційної.

У процесі фахового навчання у майбутніх спеціалістів окрім загальних і спеціальних має сформуватися андрагогічна компетентність, яка на практиці передбачає здатність впроваджувати андрагогічні технології і володіти методиками їх проектування. В основу освітнього процесу, перш за все, покладається концептуальна, структурно-функціональна, динамічна модель професійної підготовки андрагога, яка передбачає врахування закономірностей, принципів, чинників, умов, специфічних знань, умінь, навичок. Тобто йдеться про трансляцію якісних знань і застосування їх майбутніми андрагогами на практиці. С. Ізбаш виокремлено три категорії андрагогів: 1) «фахівці педагогічних професій»; 2) «фахівці соціальних професій»; 3) «споживачі освітніх послуг» [7, с. 84]. Частково погоджуючись з дослідницею, зауважимо, що андрагогами можна вважати всіх педагогічних працівників у сфері вищої освіти або педагогічний персонал має бути дипломованими фахівцями з освіти дорослих.

Л. Лук'яною викладено концептуальні засади розвитку освіти дорослих. Вказується на те, що поняття освіта, на сучасному етапі розвитку суспільства, розглядається значно ширше. На думку вченої роль освіти зводиться не просто у наданні особистості готових моделей діяльності, а її мета в отриманні нових знань, набутті відповідних компетентностей у певній галузі, передачі досвіду, перебуваючи у неперервному навчанні. Авторкою запропоновано модель освіти дорослих та наголошено на відповідній профільній підготовці, яку повинні мати фахівці у процесі роботи з дорослими. Вищезазначене свідчить про нагальну потребу готувати фахівців за спеціальністю «Андрагог», а також здійснювати

перепідготовку й підвищення кваліфікації «фахівців-андрагогів різних напрямів і рівнів» (напевно це стосується науково-педагогічних працівників ІППО, ІПООД ім. І. Зязюна НАПН України, адже саме вони вправі називати себе андрагогами). Науковиця вважає, що освіта дорослих: здатна швидко реагувати на задоволення потреб у професіях на ринку праці; виконує роль адаптації особистості до нових соціальних умов життя; зменшує соціальну нерівність; спрямована на розвиток і професійне; підвищує шанси на отримання гідної роботи за відповідною професією; «координує соціальну і просторову мобільність, підвищує культурний рівень» тощо. У певному сенсі андрагогічна модель навчання дорослих має переваги перед традиційною моделлю педагогічної освіти [8, с. 22, 28, 29].

Не менш цікаву і корисну розвідку здійснено О. Дубасенюк. Ученою проаналізовано існуючі моделі підготовки андрагогів: компетентнісна, когнітивна, людиноцентрована, комунікативна, рефлексивна.

У компетентнісній моделі першочергове значення мають професійні компетенції. Такий підхід орієнтований на результат навчання і спрямовується на ефективне використання набутих знань, умінь і навичок. Когнітивна модель спрямована на пізнавальну діяльність, креативне мислення. В основу людиноцентрованої моделі покладено особистісно-орієнтований підхід, який має враховувати особливості і потреби дорослих, а також прагнення особистості до саморозвитку та самовдосконалення. Здатність до міжкультурної взаємодії, створення сприятливого полікультурного середовища лежать в основі комунікативної моделі. До рефлексивної моделі віднесено вміння керувати власними когнітивними (пізнавальними) та емоційними процесами, аналізувати та вирішувати складні ситуації, логічно мислити [9].

Цікавим для нашого дослідження є пропозиція М. Скрипник щодо підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у Івано-Франківського ОІППО. Дослідницею розроблено курс «Практична андрагогіка», що містить освітній е-кейс, робочий зошит з науковою, навчальною та методичною складовою. Структурну складову завдань презентовано трьома блоками: «дорослий у практичній андрагогії, дослідження пізнавальних цінностей дорослого для проектування змісту й технологій навчання, індивідуальна культурна лабораторія андрагога (наукова, навчальна, методична)» [10, с. 195–196]. Передбачається, що опрацювання змісту цього курсу сприятиме формуванню необхідних знань для

ефективного навчання дорослих у межах різних освітніх середовищ.

Розглядаючи проблему підготовки андрагогів для неформальної освіти, Л. Ващенко зазначає, що саме інтерактивні методи навчання мають покладатися в основу навчання андрагогів і слугувати підґрунтям для подальшої професійної майстерності. На думку дослідниці, слід мінімізувати екзамени, оцінки, акредитації, не зважаючи на те, що є методичні рекомендації щодо укладання навчального плану, де зазначено тижневе навантаження для магістрантів, кількість видів контролю тощо. Окремо Л. Ващенко наголошує на тому, що потрібно: 1) розробити освітні програми підготовки андрагогів; 2) удосконалити посадові обов'язків фахівців-андрагогів ІППО; 3) узгодити «обсяги і зміст підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації андрагогів» [11, с. 26].

Корисною є інформація дослідниці про діяльність Центру освіти дорослих Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, що надає можливість викладачам прослухати безкоштовний тренінговий курс «Сучасні методи освіти дорослих», розрахований на 72 години. По завершенню навчання науково-педагогічні працівники зможуть виконувати нові функції коуча, тьютора, фасилітатора.

Рушійною силою в освіті дорослих безсумнівно є Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України співробітники якого активно ведуть наукові дослідження, здійснюють експериментальні розробки, впроваджують результати наукової діяльності у практику, готують наукові і науково-педагогічні кадри в аспірантурі і докторантурі. В інституті діють спеціалізовані вчені ради (з правом прийняття до розгляду та захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук), проводяться масові наукові, практичні заходи (конференції, круглі столи, семінари, вебінари, тренінги, курси підвищення кваліфікації), накопичено значний досвід міжнародної співпраці.

Важливою подією для педагогічної спільноти України стало проведення Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна у 2018 р. семінару за спеціалізацією «освіта дорослих і неперервна освіта» Університету Аугсбургу (Німеччина) [12]. Наступним заходом стала зустріч магістрантів НПУ імені М. П. Драгоманова (що навчаються за ОП «Андрагогіка. Освіта дорослих») з науковими співробітниками відділу андрагогіки. У ході дискусії висловлювалася думка з приводу «створення в Україні цілісної відкритої національної системи освіти дорослих у поєд-

нанні формальної, неформальної та інформальної складових» [13].

Як повідомляє прес-служба НАПН України, на базі ХНПУ ім. Г.С. Сковороди у лютому 2020 р. проходила I Міжнародна науково-практична конференція «Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи». Співorganizаторами цього заходу стали Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Громадська спілка «Українська асоціація освіти дорослих», Університет ім. Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща), Карлов Університет (м. Прага, Республіка Чехія).

На пленарних і секційних засіданнях було запропоновано низку актуальних тем: «Андрогогіка як субдисципліна педагогічної науки: міждисциплінарність і прогностичність» (Н. Нічкало), «Освіта дорослих у сучасному науковому дискурсі України: проблеми, тенденції, перспективи розвитку» (Л. Лук'янова), «Центри освіти дорослих: потенціал для розвитку громад і регіонів, що навчаються» (О. Баніт), «Центри освіти дорослих: потенціал для розвитку громад і регіонів, що навчаються» (О. Аніщенко), «Антропософсько-орієнтований підхід до освіти дорослих» (О. Іонова), «Нормативно-правове забезпечення державного нагляду (контролю) у сфері вищої освіти України» (Ю. Телячий), «Розвиток життєвих навичок дорослої людини: зарубіжний і вітчизняний досвід» (О. Пехота), «Тренінг як ефективний метод організації навчання дорослих у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників» (Н. Білик), «З досвіду формування мистецької та валеологічної компетентностей педагогів у системі неформальної післядипломної освіти» (А. Боярська-Хоменко), «Впровадження імерсивних технологій в освітні проекти навчання дорослих» (С. Ізбаш) та ін. [14].

Починаючи з березня по травень 2020 з питань освіти дорослих було заплановано і проведено 13 заходів, у червні 2020 мають відбутися ще 6 заходів, а саме:

Дата проведення	Назва заходу
17.06.2020	Вебінар «Інструменти розвитку емоційної культури педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих»
18.06.2020	Вебінар «Тенденції неформальної освіти дорослих»
22.06.2020	Курси підвищення кваліфікації:
16.00–17.00	Модуль "Формування андрагогічної компетентності наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників"
17.00–18.00	Модуль "Модернізація сучасної педагогічної освіти"
23.06.2020	Курси підвищення кваліфікації:
16.00–17.00	Модуль "Профілактика професійного вигорання особистості"
17.00–18.00	Модуль "Розвиток професійної майстерності наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників"
24.06.2020	Курси підвищення кваліфікації:
16.00–17.00	Модуль "Психологічний супровід освітньої діяльності різних категорій дорослого населення"
17.00–18.00	Модуль "Професійна та особистісна компетентність сучасного фахівця"
25.06.2020	Курси підвищення кваліфікації:
16.00–17.00	Модуль "Психологія взаємодії з людьми віку пізньої дорослості"
17.00–18.00	Модуль "Особливості комунікації наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників"

У межах обговорюваної тематики звернемося до кількісних показників підготовки магістрів зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки за спеціалізаціями «Освіта дорослих», «Андрогогіка», «Основи андрагогіки» у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича, НПУ ім. М.П. Драгоманова та ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

ЗВО	Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки					
	Термін навчання: 01.09.2017–31.12.2018		Термін навчання: 01.09.2018–31.12.2019		Термін навчання: 01.09.2019–31.12.2020	
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	Ліцензійний обсяг: 10	Ліцензійний обсяг: 15	Ліцензійний обсяг: 15	Ліцензійний обсяг: 25	Ліцензійний обсяг: 15	Ліцензійний обсяг: 20
Не зазначена	заяв: 14	заяв: 10				
<u>Освітня програма:</u> Освіта дорослих			заяв: 1	заяв: 0		
<u>Освітня програма:</u> Інклюзивна освіта;					заяв: 0	заяв: 8

ЗВО	Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки					
	Термін навчання: 01.09.2017–31.12.2018		Термін навчання: 01.09.2018–31.12.2019		Термін навчання: 01.09.2019–31.12.2020	
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Освіта дорослих						
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»	Ліцензійний обсяг: 50	–	Ліцензійний обсяг: 30	Ліцензійний обсяг: 20	Ліцензійний обсяг: 20	Ліцензійний обсяг: 20
<u>Освітня програма:</u> Освітні, педагогічні науки (педагогіка вищої школи)	заяв: 16	–				
<u>Освітня програма:</u> Педагогіка вищої школи			заяв: 18	заяв: 26		
<u>Освітня програма:</u> Освітні, педагогічні науки «Тьюторські технології» «Основи андрагогіки»					заяв: 19	заяв: 24
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	Ліцензійний обсяг: 45		Ліцензійний обсяг: 40	Ліцензійний обсяг: 10	Ліцензійний обсяг: 50	Ліцензійний обсяг: 50
<u>Освітня програма:</u> Педагогіка вищої освіти	заяв: 1	заяв: 3				
<u>Освітня програма:</u> Педагогіка вищої освіти			заяв: 11	заяв: 11		
<u>Освітня програма:</u> Педагогіка вищої школи. Андрагогіка; Педагогіка вищої школи. Тьюторство					заяв: 8	заяв: 29
<u>Освітня програма:</u> Андрагогіка. Освіта дорослих					заяв: 1	заяв: 5

Отже, на сьогоднішній час лише три вітчизняних університети готують фахівців для роботи у неформальній освіті. Для покращення ситуації варто було б пропонувати іншим закладам вищої освіти, що здійснюють освітню діяльність за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, започаткувати підготовку андрагогів, геррагогів або ввести дисципліну «Андрагогіка» у навчальні плани.

Зазначимо, що ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» здійснює освітню діяльність за акредитованою спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки з 2015 р. Було зроблено три випуски: січень 2018 р., грудень 2018 р., грудень 2019 р. Випускники цих випусків отримали диплом «Магістр освітніх і педагогічних наук, викладач вищого навчального закладу».

У 2019/2020 н.р. магістранти вищезазначеного ЗВО навчаються за ОП «Освітні, педагогічні науки», де крім обов'язкових дисциплін вивчають вибірково «Тьюторські технології», «Основи андрагогіки». Наприкінці 2020 р. за результатами державної атестації у формі комплексного іспиту здобувачі ступеня вищої освіти «магістр» одержать дипломи: 1) Магістр освітніх і педагогічних наук. Викладач вищої школи, тьютор; 2) Магістр освітніх і педагогічних наук. Викладач вищої школи, андрагог (залежно від спеціалізації).

Вагомим доробком вітчизняних науковців є розробка стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Стандарт пройшов всі етапи розгляду і його оприлюднено на сайті міністерства освіти. Це дає можливість до зазначеної спеціальності додавати спеціалізації андрагог, геррагог, тьютор чи інші педагогічного спрямування, які можуть бути затребувані сучасною освітою і суспільством.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У проаналізованих наукових працях автори одногласно вказують на гостру потребу у фахівцях з освіти дорослих. Також зазначається відсутність моніторингу між наявними запитами споживачів і пропозиціями установ із надання освітніх послуг,

Зважаючи на те, що в останні роки проблемі підготовки андрагогів стала приділятися значна увага, зазначимо актуалізацію спеціалізації вищої педагогічної освіти ма-

гістерського рівня на підготовку фахівців для роботи з дорослими. Науково-педагогічний працівник за дипломом не педагогічної спеціальності зобов'язаний пройти навчання за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки и отримати диплом «Магістр освітніх і педагогічних наук. Викладач вищої школи, андрагог/герагог/тьютор».

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
2. Карпенко М. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumantarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika>.
3. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні [за заг. ред. президента НАПН України В. Г. Кременя]. Київ: Знання, 2016. 224 с. (До 25-річчя незалежності України).
4. Модельний закон про освіту дорослих (нова редакція), прийнятий 07.12.2002 р. 20-му пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД (Постанова N 20-5). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_e58.
5. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Вступ. ОСВІТА.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/y2017/r27/194/>.
6. Аніщенко О. Професійна підготовка андрагогів: обґрунтування доцільності в контексті професіоналізації освіти дорослих в Україні. *Вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*, 2017. № 2. С. 155–163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2017_2_25.
7. Ізбаш С. Проблема андрагогічної підготовки педагогічного персоналу як викладачів для освіти дорослих. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 2017. № 1. С. 80–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2017_1_15.
8. Лук'янова Л.Б. Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: сучасні реалії, тенденції і перспективи. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: зб. наук. ст.* За ред. Кременя В.Г., Нічкало Н.Г.; укл. Аніщенко О.В., Лук'янова Л.Б. Київ: Знання України, 2018. С. 21–31.
9. Дубасенюк О.А. Сучасні моделі професійної підготовки педагогів-андрагогів. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: зб. наук. ст.* За ред. Кременя В.Г., Нічкало Н.Г.; укл. Аніщенко О.В., Лук'янова Л.Б. Київ: Знання України, 2018. С. 174–180.
10. Скрипник М.І. Практичні аспекти підготовки андрагога. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: зб. наук. ст.* За ред. Кременя В.Г., Нічкало Н.Г.; укл. Аніщенко О.В., Лук'янова Л.Б. Київ: Знання України, 2018. С. 192–198.
11. Ващенко Л. Проблема професійної підготовки фахівців для роботи у сфері неформальної освіти *Лідж сучасного педагога: електрон. наук. фаховий журнал*, 2019. № 4(187). С. 24–27. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/175309/178233>
12. Аніщенко О. Міжнародний проект «Центр освіти дорослих як осередок навчання демократії в Україні». URL: <http://ipood.com.ua/novini/mjnarodniy-proekt-centr-osviti-doroslih-yak-oseredok-navchannya-demokrat-v-ukran/>
13. Баніт О. Зустріч з майбутніми андрагогами – магістрантками НПУ імені М.П. Драгоманова URL: <http://ipood.com.ua/novini/zustrich-z-maybutnimi-andragogami--magstrantkami-npu-men-mp-dragomanova/>
14. Перша міжнародна науково-практична конференція «Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи» URL: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1738/>

References

1. On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021: Decree of the President of Ukraine of June 25, 2013 № 344/2013. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukr.].
2. Karpenko, M. Lifelong learning: world experience and Ukrainian practice. Analytical note. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika> [in Ukr.].
3. National report on the state and prospects of education in Ukraine (2016). In V.H. Kremen (Ed.). Kyiv: Znannia. 224 p. [in Ukr.].
4. Model Law on Adult Education (new edition), adopted on December 7, 2002 at the 20th Plenary Session of the Interparliamentary Assembly of the CIS (Resolution No. 20-5). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_e58 [in Ukr.].
5. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Вступ. ОСВІТА.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/y2017/r27/194/>.
6. Anishchenko, O. (2017) Professional training of andragogues: substantiation of expediency in the context of professionalization of adult education in Ukraine. *Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, 2: 155–163. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2017_2_25. [in Ukr.].
7. Izbash, S. (2017). The problem of andragogical training of teaching staff as teachers for adult education. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy*, 1: 80–85. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2017_1_15 [in Ukr.].
8. Lukianova, L.B. (2018). Conceptual bases of development of adult education: modern realities, tendencies and prospects. *Conceptual principles of adult education development: world experience, Ukrainian realities and prospects: a collection of scientific articles*. In V.G. Kremen, N.G. Nichkalo (Eds.); O.B. Anishchenko, L.B. Lukyanova (Comp.). Kyiv: Knowledge of Ukraine. 21–31. [in Ukr.].
9. Dubaseniuk, O.A. Modern models of professional training of teachers-andragogues. *Conceptual principles of adult education development: world experience, Ukrainian realities and prospects: a collection of scientific articles*. In V.G. Kremen, N.G. Nichkalo (Eds.); O.B. Anishchenko, L.B. Lukyanova (Comp.). Kyiv: Knowledge of Ukraine. 174–180 [in Ukr.].
10. Skrypnyk, M.I. Practical aspects of andragogy training. *Conceptual principles of adult education development: world experience, Ukrainian realities and prospects: a collection of scientific articles*. In V.G. Kremen, N.G. Nichkalo (Eds.); O.B. Anishchenko, L.B. Lukyanova (Comp.). Kyiv: Knowledge of Ukraine. 192–198. [in Ukr.].
11. Vashchenko, L. (2019). The problem of professional training for work in the field of non-formal education. *Image of a modern teacher: electronic scientific professional journal*, 4 (187): 24–27. Retrieved from <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/175309/178233> [in Ukr.].
12. Anishchenko, O. International project "Center for Adult Education as a center for teaching democracy in Ukraine". Retrieved from <http://ipood.com>.

- ua/novini/mjnarodniy-proekt-centr-osviti-doroslih-yak-oseredok-navchannya-demokrat-v-ukran/[in Ukr.].
13. Banit O. Meeting with future andragogues - undergraduates of NPU named after MP Dragomanova. Retrieved from <http://ipood.com.ua/novini/zustrch-z-maybutnmi-andragogami--magstrantkami-npu-men-mp-dragomanova/> [in Ukr.].
14. The first international scientific-practical conference "Adult education: world trends, Ukrainian realities and prospects". Retrieved from <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1738/> [in Ukr.].

CHERKASHYNA Liudmyla,

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Pedagogics of Higher School Department, SHEI "Donbas State Pedagogical University",

VORONA Tatiana,

senior researcher of the research department of scientific and educational-methodical providing language training, Scientific center of language testing of the educational and scientific center of foreign languages, Ivan Chernyakhovsky National University of Defense of Ukraine

PRACTICE OF ACTIVITIES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND SCIENTIFIC INSTITUTIONS FOR TRAINING SPECIALISTS FOR WORK IN THE FIELD OF ADULT EDUCATION

Summary. *Introduction. The problem of lifelong learning is not only the impact of scientific and technological revolution and globalization processes that significantly affect the socio-economic development of the world, but also the need for qualified personnel capable of lifelong learning, because investing in human capital brings the greatest and most profitable effect, not only to man but also to the economy as a whole. This question poses a new challenge to society – the urgent need for teaching staff to work with adults. As it turned out, free economic zones are not quite ready to train specialists for the system of non-formal and informal education.*

Analysis of publications. In the works of domestic scientists (O. Anishchenko, S. Arkhipova, O. Banit, O. Bodyk, L. Vashchenko, N. Demyanenko, O. Dubasenyuk, S. Izbash, L. Lukyanova, N. Nychkalo, O. Samodumska, M. Skrypnyk, T. Sorochan, L. Tymchuk, T. Shanskova, etc.) the problem of andragogy training in Ukraine was raised.

Purpose. Summarize the scientific and practical achievements of scientists in the training of andragogues in the field of adult education.

Results. The data of the results of cooperation of Ukrainian and German scientists on the development of the project "On the way to the introduction of the scientific field" Adult education and postgraduate education in Ukraine "are presented. The author's project of the qualification characteristic of the profession (position) "Andragogue", developed by O. Anishchenko, is analyzed. Attention is paid to the factors influencing the change of paradigms in education, as well as the change of the traditional model of learning to andragogy. The conceptual bases of development of adult education, the leading factors influencing adult education are considered; existing models of andragogy training: competence, cognitive, human-centered, communicative, reflexive; author's course "Practical andragogy", developed and implemented by M. Skrypnyk. Information on the activities of the Center for Adult Education of Tavriya National University named

after VI Vernadsky. The scientific and practical activity of the Ivan Zyazyun IPOD of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine is covered. Statistical data on the training of masters in the specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences at Chernivtsi National University. Yu. Pedkovych, NPU named after M.P. Dragomanov and SHEI "Donbas State Pedagogical University" with specializations "Adult Education", "Andragogy", "Fundamentals of Andragogy". The proposals of the Free Economic Zone to start training andragogues are highlighted. Attention is paid to the preparation of masters at SHEI "Donbas State Pedagogical University" in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences. The important achievements of educators in developing a standard of higher education in Ukraine are indicated: the second (master's) level, field of knowledge 01 Education / Pedagogy, specialty 011 Educational, pedagogical sciences.

Conclusion. Thus, in the analyzed scientific works, the authors unanimously point out that there is an urgent need for specialists in adult education. We agree with the statements of the scientists of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine about the lack of monitoring between the existing inquiries of consumers and the proposals of institutions for the provision of educational services.

We see that it is education that should be advanced in order to be able to predict the needs of mankind in the new specialists and prepare them in advance.

It should be noted that teachers of public and private free economic zones must have a higher pedagogical education or the qualification of a teacher of a higher educational institution, an andragogue.

Keywords: andragogue; lifelong learning; Ukraine; IHE; educational services; educational program.

Одержано редакцією 04.05.2020
Прийнято до публікації 18.05.2020